herpy

SALAMANDRE

Pygmy Marbled Newt

Triturus pygmaeus

Triturus pygmaeus er en vandsalamander fra den sydvestlige del af Den Iberiske Halvø og den mindste art i slægten med 10-13 cm i alt. Den kendes på det grønne, sort marmorerede mønster, den tynde orange rygstribe og den lyse bug med mørke pletter. Arten er køleelskende og trives i et køligt akvaterrarie med vandplanter og gode skjul.

Familie: Salamandridae

Mild hudgift

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**10-13 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**15-25 år**
Aktiv	**Skumring og nat**
Levevis	**Jordboende og semi-akvatisk**
Biotop	**Vådområde og tempereret skov og eng**
Hudgift	**Mild** Vask hænderne efter kontakt, og hold fingrene fra øjne og mund
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 30 × 30 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**12-20 °C**
Temperatur, nat	**8-15 °C**
Luftfugtighed	**70-95 %**
Vand	**Akvaterrarie** dybde 10-25 cm
UVB	**Ikke nødvendig**
Vinterhvile	**6-10 °C** 6-10 uger
Kost	**Insekter og orme/snegle**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Udvikling	**Larver i vand**
Æglægning	**I vand**
Kønsmoden	**24-36 mdr.**
Æg pr. sæson	**200-350**
Klækning	**14-21 dage** ved 12-15 °C
Larvetid	**56-70 dage** fra klækning til metamorfose
Larvefoder	**Små vanddyr (dafnier, myggelarver)**
Yngelpleje	**Ingen**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Næsten truet (NT)**

Arten står ikke på CITES-listerne eller i EU's bilag, så der kræves ingen CITES-papirer. Den står ikke på listen over dyr, som private ikke må holde (BEK nr. 1261 af 17.11.2015). Bsal-regler for handel og indførsel: kontakt Fødevarestyrelsen.

Om arten

Triturus pygmaeus er den mindste art i slægten *Triturus*. Voksne dyr bliver 10-13 cm i alt, og hunnerne er lidt større end hannerne. Ryggen er gulgrøn til lysegrøn med uregelmæssige pletter eller bånd i sort og mørkebrunt, og en tynd orange linje løber fra hovedet til halespidsen. Hos hannerne bliver linjen utydelig med alderen. Undersiden er cremehvid med mørke pletter, og det adskiller arten fra *T. marmoratus*, hvis bug er mørk.

Mønstret varierer mellem bestandene. I Huelva og Cádiz i Spanien ligner det mønstret hos *T. marmoratus*, mens dyrene andre steder har sorte pletter eller streger på grøn bund. Nogle bestande i Portugal og Spanien har bronzeagtige toner, især i yngletiden. Hannen får i yngletiden en bølget kam med sorte tværbånd fra hovedet til halespidsen. Kammen er lavere end hos *T. marmoratus* og har ingen indskæring mellem krop og hale. Hunnen har ingen kam, og rygstriben forbliver ubrudt orange. Hos de nærmeste slægtninge er mønstret mindre tydeligt hos dyr i vand end hos landdyr.

Arten blev længe regnet for en underart af *T. marmoratus* og blev i 2001 skilt ud som egen art på grund af genetiske forskelle. Huden har giftkirtler. Giften er ikke målt hos *T. pygmaeus* selv, men hudsekretet hos slægtningene kan irritere slimhinder. Vask hænderne efter håndtering. Levetid, antal æg, rugetid og larvetid er ikke målt hos arten selv; tallene er lånt fra *Triturus marmoratus*.

Udbredelse og levested

Triturus pygmaeus lever kun på den sydvestlige del af Den Iberiske Halvø: i det sydlige og centrale Portugal og i det sydvestlige Spanien. Mod nord følger arten Portugals kyst helt op til lagunen ved Aveiro. Længere inde i landet grænser udbredelsen op til *T. marmoratus*, og grænsen følger stort set vandskellet mellem floderne Douro og Tejo. Klimaet er middelhavsklima med milde, regnfulde vintre og tørre somre. Arten er vurderet som næsten truet, fordi levestederne forsvinder.

> **Oprindelig udbredelse:** Portugal og Spanien.

LEVESTED

Triturus pygmaeus lever i egeskov og middelhavskrat, på landbrugsjord og i haver, og den yngler i damme, grøfter, kanaler og andre stillestående vande. Mange af ynglevandene tørrer ud om sommeren, og dyrene opholder sig da på land, skjult under sten, træ og løv, hvor der er fugtigt.

Arten yngler i den fugtige del af året, når vandhullerne er fyldt. Larverne svømmer frit i åbent vand og er sårbare over for fisk. Arten trues af, at små vandhuller bliver væk eller forurenes, og af indførte fisk og flodkrebs.

Pasning

TERRARIET

Triturus pygmaeus kan holdes året rundt i et akvaterrarie, og mange dyr bliver gerne i vandet, når de er voksne. Et anlæg på 60 × 30 × 30 cm passer til to dyr, og et større giver mere ro. Vanddelen tager halvdelen af bunden eller mere, er 10-25 cm dyb og tæt beplantet med hurtigtvoksende vandplanter som vandpest, hornblad og cabomba, som hunnen kan folde æg ind i. Landdelen er en flydende plade, en sten eller en bred rodstump med mos og kork, så dyrene selv kan gå op og ned. Bunden er bar eller af fint sand.

Dyrene er gode til at klatre op ad glas og presser sig gennem små sprækker, så anlægget skal have et tætsluttende låg med ventilation. Nyforvandlede unger og unge dyr lever helt på land, til de er kønsmodne efter 2-3 år. De skal have et anlæg med mindst 90 % land og et vandparti på højst 2 cm i dybden, ellers kan de drukne.

Anlægget skal stå køligt uden direkte sol. Opvarmning er ikke nødvendig; en vandvarmer skal undgås.

TEMPERATUR

Triturus pygmaeus er køleelskende. Dagtemperaturen er 12-20 °C og nattemperaturen 8-15 °C. Temperaturer over 22 °C i længere tid skal undgås, for dyrene bliver sløve og får dårlig appetit. Dyrene tåler lave temperaturer og er aktive helt ned til omkring 5 °C. I varme somre kan en ventilator over vandet, en køler eller et køligt rum hjælpe.

Til yngel passer omkring 15 °C efter en kølig periode. Vinterhvilen varer 6-10 uger ved 6-10 °C, enten i vandet eller på land i fugtigt mos, i et køligt, frostfrit rum, og temperaturen må ikke komme under 5 °C. Temperaturen skal falde og stige gradvist, for pludselige skift stresser dyrene.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG FORSTØVNING

Huden tørrer hurtigt ud, så luftfugtigheden over landdelen skal være 70-95 %. Forstøv landdelen med afkloreret vand en til to gange dagligt, og lad mos og jord holde på fugten, uden at underlaget bliver gennemvædet. Et lag mos giver også dyrene noget at krybe ind under. Ventilation i låget forebygger skimmel og stillestående luft.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

VAND OG VANDKVALITET

Vanddelen er 10-25 cm dyb og 10-20 °C varm. Afkloreret postevand, som har stået nogle dage, passer fint, for kloren skal være væk, men vandkvaliteten er ellers ikke kritisk. Et lille filter med svag strøm holder vandet rent og er valgfrit; uden filter skiftes en del af vandet jævnligt, og foderrester fjernes. Bunden er bar eller af fint sand med korn på højst 1 mm, aldrig grus, som kan sluges. Padder optager stoffer gennem huden, så sæbe, rengøringsmidler og håndcreme må ikke komme i nærheden af vandet.

LYS OG UVB

UVB er ikke nødvendigt for arten, der lever skjult og er nataktiv. Almindeligt LED-lys i 10-12 timer om dagen giver vandplanterne det, de skal bruge, og mere lys og højere temperatur i foråret hjælper dyrene i yngleform. Lampen må ikke varme vandet op, og planter og skjul giver skygge.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Triturus pygmaeus er grådig og æder alle små dyr, den kan sluge. I vandet får den regnorme, myggelarver, tubifex, dafnier, rejer og tørfoder fra bunden; bløddyr og små fisk tages også. På land får den bananfluer, små bænkebidere, springhaler, fårekyllinger, regnorme, snegle og voksorme, de to sidste kun i små mængder. Ubevægeligt foder tages sjældent på land, så foderet skal være levende eller bevæges.

Unge dyr fodres hver anden dag, voksne en til to gange om ugen. Arten bliver let overvægtig, så portionerne er små. Appetitten falder i varme og kolde perioder, og dyrene kan da stå uden foder i nogle dage.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten er rolig og kan holdes parvis eller i en lille gruppe. I yngletiden er en gruppe med flere hunner end hanner et godt valg, så hunnerne får ro. Dyr af samme størrelse kan holdes sammen, men små salamandre og larver bliver spist af de voksne. Fisk hører ikke til i anlægget. Håndtering undgås; skal et dyr flyttes, bruges våde hænder, en lille ketsjer eller en kop.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

I yngletiden kendes hannen på den bølgede, sortbåndede kam og den opsvulmede kloak. Hunnen har ingen kam og en ubrudt orange rygstribe. Uden for yngletiden er kønnene sværere at skelne; hannerne er oftest mindre og slankere end hunnerne, og en antydning af kammen kan stadig ses. Unger skelnes ikke. Dyrene bliver kønsmodne efter 2-3 år, og i naturen oftest senere. Et par eller en gruppe med flere hunner end hanner sikrer, at hunnerne bliver parret.

PARRING

Yngletiden udløses af stigende temperatur, mere lys og ekstra foder efter en kølig periode. Dyrene flyttes til vanddelen, eller de bliver i vandet, hvis de er akvatiske. Ideel ynglevandstemperatur er omkring 15 °C. Hannerne får yngledragt i løbet af få dage. Parringen følger det samme mønster som hos de øvrige slægtninge: hannen stiller sig foran hunnen og viser sig frem med halen i en tydelig dans, så duftstoffer driver mod hende. Er hun modtagelig, afsætter han en sædpakke, som hun optager med kloakken.

ÆG OG LARVER

Hunnen lægger æggene enkeltvis og folder hvert æg ind i et blad af en vandplante i løbet af dage til uger. En hun lægger 200-350 æg pr. sæson. Voksne dyr æder æg, så æggene eller de voksne flyttes til et særskilt kar. Æggene er meget skrøbelige: fertile æg er i begyndelsen halvt hvide og halvt sorte, mens ubefrugtede hurtigt bliver hvide og uigennemsigtige og fjernes, før de skimler.

Larverne klækker efter 14-21 dage ved 12-15 °C. I de første 2-3 dage lever larverne af blommen og skal ikke forstyrres. Derefter er de rovdyr og vil kun have levende foder: først infusionsdyr, nyklækkede dafnier og artemia, senere større dafnier, myggelarver og hvide orme. De fodres dagligt, og vandet skiftes i små portioner, højst 10-20 % ad gangen, for pludselige ændringer i vandet er farlige for unge larver. Larverne sorteres efter størrelse, så de ikke æder hinanden.

METAMORFOSE

Larverne forvandles efter 8-10 uger, afhængigt af temperatur og foder. Når alle fire ben er udviklet, trækkes gællerne tilbage, og de unge farver kommer frem. Sænk da vandstanden, og læg sten, kork eller flydeplanter ud, så de forvandlede dyr kan komme op af vandet uden at drukne. De små unger går på land og flyttes til et landanlæg. Hos slægtningene kan nogle unger tvinges til at blive i vandet og opdrættes akvatisk, men det er ikke dokumenteret for denne art.

OPDRÆT AF UNGER

De nyforvandlede unger lever på land, indtil de er kønsmodne. Hold dem i et fugtigt, køligt terrarie med et lag jord, græstørv eller mos, bark og blade, og med vand i et fladt fad eller en tynd vandfilm. Foderdyrene er små: bladlus, bananfluer uden vinger, springhaler, hvide orme og små bænkebidere. Hold ungerne sorteret efter størrelse. Når de er kønsmodne, kan de flytte i et akvaterrarie, og de kan blive i vandet året rundt.

Sundhed og typiske fejl

De vigtigste problemer ved pasningen er:

- Varme: længere tids temperaturer over 22 °C stresser dyrene, giver dårlig appetit og kan føre til sygdom og død. Hold anlægget køligt.
- Udtørring: huden er sart og tørrer hurtigt ud, hvis landdelen ikke holdes fugtig.
- Svampeinfektioner og hudsår, ofte efter dårlig vandkvalitet eller for mange dyr. Brug rent, afkloreret vand, og skift det jævnligt.
- Forstoppelse: grus kan sluges. Brug bar bund eller sand med fine korn.
- Larver, der flyder med bugen opad, fordi de har slugt luft, ofte ved underfodring eller for tæt bestand. Læg larven i en skål med så lidt vand, at den ikke kan vende sig, og giv rigeligt foder, til luften er væk.
- Smitte, der breder sig i en gruppe. Dyr med hævelser, sløvhed, blødninger i huden eller manglende appetit flyttes straks til et særskilt kar.

Svampen *Batrachochytrium salamandrivorans* (Bsal) er dødelig for mange salamandre, og *T. pygmaeus* har mistet dyr under et udbrud i fangenskab. Nye dyr holdes i karantæne, før de sættes sammen med andre, hvert anlæg har sit eget udstyr, og hænder og redskaber rengøres mellem anlæggene. Dyr, vand og redskaber må aldrig komme i kontakt med vildtlevende padder. Opdrættede dyr bærer sjældnere sygdomme og parasitter end dyr fra naturen. Søg en dyrlæge med forstand på padder, hvis et dyr bliver sygt.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.